Seminář SOVAK ČR představil dopady Národního prováděcího programu na vlastníky a provozovatele

Lukáš Novotný

V jakém stavu je vymezování aglomerací, kde všude bude nutné dostavovat kanalizaci, které čistírny čeká přísnější odstraňování fosforu či mikropolutantů a jak se má celý vodárenský sektor do roku 2045 přiblížit energetické neutralitě? Zejména těmto otázkám byl věnován seminář o přípravě Národního prováděcího programu (NPP) k implementaci směrnice o čištění městských odpadních vod a jejích dopadech na vlastníky a provozovatele, který za velkého zájmu více než 130 účastníků uspořádal SOVAK ČR 30. září 2026 v Praze. Přednášející představili jak samotné požadavky nové evropské směrnice, tak dosavadní výsledky přípravy českého prováděcího programu.

Seminář zahájil Ing. Vilém Žák, ředitel a člen představenstva SOVAK ČR, který společně s Mgr. Michaelou Vojtěchovskou Šrámkovou, Ph.D., v úvodní přednášce zasadil do širšího evropského legislativního rámce novou směrnici (UWWTD). Zatímco původní úprava byla založena především na infrastruktuře a emisních limitech, nové znění výrazně více propojuje znečištění, stav recipientu, rizika a konkrétní opatření. „Související směrnice určují, jaký stav vod má být dosažen. UWWTD říká, jak má sektor městských odpadních vod přispět k dosažení tohoto stavu," zaznělo v úvodní prezentaci.

Na přípravě NPP se v konsorciu podílejí SOVAK ČR, VŠCHT Praha, ČVUT a společnost Unicorn Systems HSI s. r. o. Součástí prací je inventarizace současného stavu a nové vymezení aglomerací, příprava metodik, datových karet a mapových podkladů, vymezení citlivých a rizikových oblastí, návrh opatření, odhad ekonomických dopadů i příprava legislativních změn. První program má být Evropské komisi předložen k 1. lednu 2028 a následně se má v šestiletých cyklech aktualizovat.

Na úvodní přednášku navázala Ing. Veronika Jáglová, která představila proces vzniku Národního prováděcího programu. Zjednodušeně jej popsala jako tři úkoly v jednom: zjistit, co bude nutné v České republice změnit nebo doplnit, vyčíslit náklady a určit, kdo je ponese, a zároveň nastavit odpovědnost a harmonogram tak, aby Česká republika splnila jednotlivé milníky směrnice. Výsledkem nemá být podle Ing. Jáglové dokument, který po odevzdání zastará. „Národní prováděcí program je potřeba vnímat jako živý systém a živý dokument, který se bude v dalších letech průběžně měnit," uvedla.

Od počátku bylo velmi složité shromáždit a sjednotit data. Ing. Jáglová označila za důležité, aby se vytvořený datový systém i po dokončení NPP dále udržoval a aby do budoucna umožnil centrální sběr informací místo opakovaného poskytování stejných dat několika institucím.

Technickou stránku zpracování dat představil Ing. Jan Prášek z Unicorn Systems HSI. Konsorcium vytvořilo jednotný datový model a pracovalo v GIS prostředí ArcGIS Online. GIS podle Ing. Práška umožnil propojit informace o aglomeracích, čistírnách, kanalizacích, citlivých a rizikových oblastech s jejich skutečnou polohou a zároveň automatizovat část analýz. „Hlavním přínosem GIS bylo především to, že centralizoval data, umožnil nám pracovat nad jednou společnou datovou platformou a výrazně urychlil analýzy a vizualizaci informací," shrnul.

Další přednáška patřila doc. Ing. Davidu Stránskému, Ph.D., z ČVUT, který se soustředil na kanalizační systémy. Jednou z nejvýraznějších změn je snížení hranice působnosti směrnice u aglomerací z 2 000 na 1 000 ekvivalentních obyvatel, což výrazně zvýší počet aglomerací – nově je jich vymezeno cca 1 426. Nové požadavky se budou týkat také individuálních systémů, integrovaného plánování srážkových vod a monitoringu relevantních odlehčení a vyústění dešťových kanalizací.

Z dosavadních analýz vychází dostavba stokových sítí v řádu několika procent současného stavu, což může znamenat investice ve vyšších desítkách miliard korun.

Výraznou novinkou budou rovněž integrované plány pro nakládání se srážkovými vodami. Povinně je budou zpracovávat aglomerace nad 100 000 EO, u části aglomerací velikosti mezi 10 000 a 100 000 EO bude rozhodovat screening podle rizik a míry odlehčování.

„Dříve byl přístup do značné míry založen na otázkách: Máme kanalizaci? Postavili jsme čistírnu? Máme zajištěné čištění? Nová směrnice se posouvá dál. Musíme znát celý systém, rozumět tomu, jak skutečně funguje, a na základě jeho deficitů navrhovat konkrétní opatření," vystihl doc. Ing. David Stránský, Ph.D., z ČVUT změnu přístupu.

První diskuzní blok se vrátil především ke kvalitě a aktualizaci dat, která byla při validaci jedním z nejčastějších témat. Diskutovalo se také o budoucím správci datových karet a jejich propojení s informačními systémy Ministerstva zemědělství. Dalším tématem byl vztah NPP k plánům povodí.

Po přestávce představil prof. Ing. Jan Bartáček, Ph.D., z VŠCHT Praha požadavky na jednotlivé stupně čištění. U terciárního čištění pracovní skupina navrhuje ponechat celou Českou republiku jako citlivou oblast pro fosfor, nikoli však plošně pro dusík. U kvarterního čištění se povinnost odstranění mikropolutantů bude automaticky týkat čistíren nad 150 000 EO a může dopadnout také i další aglomerace nad 10 000 EO v rizikových oblastech. Předběžná analýza NPP pracuje až s 29 takovými dalšími aglomeracemi, jejich konečné vymezení však bude záviset na podrobných analýzách rizik.

RNDr. Klára Žižková z Ministerstva zdravotnictví následně představila nový systém zdravotního dohledu nad městskými odpadními vodami. V rámci něj se mají sledovat například SARS-CoV-2, poliovirus, virus chřipky, hepatitida A a také antimikrobiální rezistence. Systém má kombinovat pravidelný rutinní monitoring s mimořádným monitoringem při zdravotních hrozbách či epidemiích.

Závěrečný odborný blok patřil energetické neutralitě čistíren odpadních vod, kterou představil Ing. Bc. Martin Srb, Ph.D.

Prezentace vznikla společně s Ing. Jindřichem Procházkou, Ph.D. Směrnice stanovuje energetickou neutralitu jako cíl na úrovni celého členského státu, nikoli každé čistírny samostatně. Milníky jsou 20 % v roce 2030, 40 % v roce 2035, 70 % v roce 2040 a plná neutralita v roce 2045. Dosavadní inventarizace ukazuje současnou soběstačnost přibližně 50,5 %, přičemž do úplné neutrality podle modelu chybí asi 250 GWh ročně.

Závěrečná diskuze se věnovala především kvalitě dat pro vymezování rizikových oblastí, budoucímu nastavení energetických posouzení, požadavkům na dusík, opětovnému využívání vyčištěné vody a hospodaření se srážkovými vodami. Společným jmenovatelem většiny vystoupení bylo, že řada konkrétních pravidel se stále připravuje a definitivní dopady budou záviset na prováděcích předpisech a evropských implementačních aktech.

Ing. Lukáš Novotný
SOVAK ČR